

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ภาวะฟันผุ เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ก่อให้เกิดความเจ็บปวด การสูญเสียฟันในช่องปากอันส่งผลให้มีปัญหาในการบดเคี้ยว การพูด ความสวยงาม ปัญหาทางด้านจิตใจ และยังส่งผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจที่ต้องเสียเวลา ค่าใช้จ่ายในการรักษาอีกด้วย

จากรายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศครั้งที่ 6 ในปี พ.ศ. 2549 – 2550 พบว่า เด็กที่มีอายุ 12 ปี มีร้อยละของเด็กที่มีฟันผุคือ 56.9 โดยมีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด 1.6 ซี่ต่อคน โดยเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มของฟันผุสูงขึ้นไป ซึ่งสิ่งที่น่าจะเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อโรคฟันผุในเด็กกลุ่มนี้ คือ พฤติกรรมการบริโภคขนมกรุบกรอบและการดื่มน้ำอัดลม ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามกระแสนิยม จากผลสำรวจพบว่า เด็กมีพฤติกรรมการบริโภคน้ำอัดลมและขนมกรุบกรอบในอัตราที่สูง เด็กในเขตเมืองดื่มน้ำอัดลมมากกว่าเด็กในเขตชนบท และดื่มน้ำอัดลมเป็นประจำ ในขณะที่การบริโภคขนมกรุบกรอบเป็นประจำมีอัตราส่วนมากกว่าการดื่มน้ำอัดลม โดยพบว่าบริโภคขนมเหล่านี้ทุกวัน และพบในเด็กของเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง ส่วนการแปรงฟันพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งที่ไม่แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ที่โรงเรียนทุกวัน นอกจากพฤติกรรมเหล่านี้แล้ว แรงสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมการดูแลของแม่ ก็มีผลต่อภาวะทันตสุขภาพด้วย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะฟันผุในนักเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาภาวะฟันผุในนักเรียน ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน พฤติกรรมการบริโภค การแปรงฟันของนักเรียน และการได้รับการสนับสนุนจากสังคม เก็บตัวอย่างจากแบบสอบถามและการตรวจสภาวะทันตสุขภาพ จากกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมี ภาวะฟันผุ เป็นตัวแปรตาม ส่วนเขตที่ตั้งโรงเรียน เพศของนักเรียน การอยู่อาศัยของนักเรียน อาชีพของแม่ ระดับการศึกษาของแม่ ภาวะโภชนาการของนักเรียน การบริโภคอาหารระหว่างมื้อ การดื่มน้ำอัดลม การแปรงฟันของนักเรียน การได้รับข้อมูลฟันผุ และการดูแลของแม่ในด้านทันตสุขภาพ เป็นตัวแปรอิสระที่ต้องการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 281 คน แล้วสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 อำเภอเมือง จำนวน 54 คน โรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นที่สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 85 คน และโรงเรียนนอกเขต

เทศบาลเมืองขอนแก่น จำนวน 142 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบบันทึกภาวะทันตสุขภาพ ซึ่งดัดแปลงจากแบบสำรวจทันตสุขภาพเด็ก 12 ปีจากแบบสำรวจสภาวะทันตสุขภาพระดับประเทศ ครั้งที่ 6 ของกองทันตสาธารณสุข (2551) ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนและแม่

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการแจกแจงความถี่ของคำตอบ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และต่ำสุดของข้อมูลด้านพฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการแปรงฟันและการดูแลทันตสุขภาพ ส่วนภาวะฟันผุ และดัชนีฟันผุ วิเคราะห์ด้วยการทำแจกแจงความถี่ หาจำนวนร้อยละ ภาวะฟันผุเฉลี่ย และช่วงภาวะฟันผุเฉลี่ยที่ 95% (95% Confidence Interval) จำแนกตามฟันผุ ฟันอุด และฟันถอนของฟันน้ำนมและฟันแท้ จากนั้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (ภาวะฟันผุ) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบลอจิสติก โดยกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เพื่อทดสอบอำนาจในการพยากรณ์ของตัวแปรอิสระ

สรุปผลการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน จากนักเรียน 281 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิงร้อยละ 56.9 ที่เหลือเป็นนักเรียนชายร้อยละ 43.1 นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 71.5 อาศัยอยู่กับบิดามารดา ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดามีร้อยละ 15.3 นอกนั้นอีกร้อยละ 12.9 อาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายายหรือญาติ มารดาของนักเรียน จำนวนมากสุดมีอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 33.5 รองลงมารับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และค้าขายร้อยละ 19.6 และ 19.2 ตามลำดับ นอกนั้นทำงานบริษัทเอกชน ทำธุรกิจส่วนตัว ทำเกษตรกรรม และไม่ประกอบอาชีพ

มารดาของนักเรียนจำนวนมากสุดจบการศึกษาสูงสุดประถมศึกษาร้อยละ 34.2 รองลงมาจบสูงสุดมัธยมศึกษา และปริญญาตรีร้อยละ 25.6 และ 25.3 ตามลำดับ นอกนั้นจบอนุปริญญา สูงกว่าปริญญาตรี และอื่น ๆ ประมาณครึ่งหนึ่งร้อยละ 51.6 มีรายได้ครอบครัวน้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมาร้อยละ 32.0 มีรายได้ครอบครัว 15,001 – 30,000 บาทต่อเดือน นอกนั้นมีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน นักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนน้อยสุด 10 บาทต่อวัน สูงสุด 100 บาทต่อวัน เฉลี่ยประมาณ 38 บาทต่อวัน (37.75 บาท) แต่นักเรียนใช้จ่ายต่อวันต่ำสุด 5 บาท สูงสุด 75 บาท และเฉลี่ยประมาณ 22 บาทต่อวัน

นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 65.1 ได้รับข้อมูลฟันผุจากบุคลากรทางสาธารณสุขหรือทันตแพทย์ รองลงมาได้รับจากบุคคลในครอบครัว และครู ร้อยละ 59.8 และ 38.8 ตามลำดับ นอกนั้นได้รับจากญาติหรือคนรู้จักหรือเพื่อน โดยส่วนใหญ่ นักเรียนได้รับข้อมูลฟันผุจากสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ร้อยละ 32.0 รองลงมาคือ หนังสือเรียนร้อยละ 27.4 และ แผ่นพับหรือ

โปสเตอร์ ร้อยละ 21.0 นอกนั้นได้รับจากบอร์ดประกาศของโรงเรียนและเสียงตามสาย

นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 68.7 มีน้ำหนักตามเกณฑ์ รองลงมา มีน้ำหนักมากเกินไปเกินเกณฑ์ ร้อยละ 16.0 นอกนั้นมีน้ำหนักค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อยและน้อยกว่าเกณฑ์

2. การบริโภคของนักเรียน พบว่า เมื่ออาหารที่นักเรียนรับประทานในวันจันทร์ถึงศุกร์ ส่วนใหญ่คือ มื้อกลางวัน ร้อยละ 77.9 รองลงมาคือ มื้อเช้า และมื้อเย็น ร้อยละ 72.6 และ 70.8 ส่วนมื้ออาหารที่นักเรียนรับประทานในวันเสาร์และอาทิตย์ ส่วนใหญ่คือ มื้อเย็น ร้อยละ 75.8 รองลงมาคือ มื้อกลางวันและมื้อเช้า ร้อยละ 75.1 และ 73.0 ตามลำดับ

การรับประทานอาหารระหว่างมื้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่รับประทานอาหารระหว่างมื้อจำนวน 1-2 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 56.9 รองลงมา รับประทานอาหารระหว่างมื้อจำนวน 3-4 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 32.0 นอกนั้นรับประทานอาหารระหว่างมื้อมากกว่า 4 ครั้งต่อวัน และไม่รับประทานเลย

สำหรับประเภทของอาหารระหว่างมื้อที่นักเรียนรับประทานนั้น พบว่า อาหารว่างที่นักเรียนส่วนใหญ่รับประทาน 3-5 ครั้งต่อเดือน ได้แก่ ไอศกรีม ช็อกโกแลต ขนมหวาน และลูกอม ส่วนน้ำอัดลม พบว่า มีนักเรียนครั้งหนึ่งที่บริโภค 3-5 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 49.5) รองลงมาคือ บริโภค 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 34.9 ในขณะที่การรับประทานขนมกรุบกรอบนั้น มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีการรับประทาน 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 39.9 รองลงมาคือ รับประทาน 3-5 ครั้งต่อเดือน และ รับประทานทุกวัน ร้อยละ 31.0 และ 28.8 ตามลำดับ

3. พฤติกรรมการแปร่งฟันและการดูแลทันตสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนแปร่งฟันในช่วงเช้า ร้อยละ 97.5 รองลงมาคือ ช่วงก่อนนอน 63.3 ช่วงเย็น ร้อยละ 38.8 และช่วงกลางวัน ร้อยละ 12.8

การแปร่งลิ้นหลังจากแปร่งฟัน พบว่า ส่วนใหญ่แปร่งลิ้นเป็นบางครั้ง ร้อยละ 49.1 รองลงมา คือ แปร่งลิ้นทุกครั้ง ร้อยละ 25.3 แปร่งลิ้นบ่อย ๆ ร้อยละ 16.9 และนอกจากนั้นไม่เคยแปร่งลิ้นเลย

การแปร่งฟันหลังอาหารกลางวันที่โรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่แปร่งเป็นบางครั้ง ร้อยละ 49.1 รองลงมาคือ ไม่เคยแปร่งเลย ร้อยละ 38.4 แปร่งบ่อย ๆ ร้อยละ 10.0 และแปร่งทุกวัน ร้อยละ 2.5

ผู้ที่ช่วยดูแลในการแปร่งฟัน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีคนช่วยดูแล ร้อยละ 57.3 รองลงมาคือ แม่ ร้อยละ 35.6 ครูที่โรงเรียน ร้อยละ 7.5ญาติ/คนรู้จัก ร้อยละ 5.0 และเพื่อน ร้อยละ 4.6

อายุที่นักเรียนเริ่มแปร่งฟันเอง พบว่า ส่วนใหญ่ นักเรียนเริ่มแปร่งฟันเองเมื่ออายุ 5-6 ปี ร้อยละ 68.3 รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า 3 ปี ร้อยละ 24.2 อายุ 7-8 ปี ร้อยละ 6.8 และอายุ 9-10 ปี ร้อยละ 0.7

การเข้ารับบริการทางทันตกรรมของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เข้ารับบริการเฉพาะเมื่อมีอาการ ร้อยละ 43.8 รองลงมาคือ 1-2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 32.0 รับบริการ 3 ครั้งต่อปีขึ้นไป ร้อยละ 18.1 ไม่เคยเข้ารับบริการ ร้อยละ 6.1

ประเภทของบริการทางทันตกรรมที่นักเรียนเคยได้รับ พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนเคยอุดฟัน ร้อยละ 66.5 รองลงมาคือ ถอนฟัน ร้อยละ 58.4 ขูดหินปูน ร้อยละ 48.4 เคลือบฟลูออไรด์ ร้อยละ 35.9 เคลือบหลุมร่องฟัน ร้อยละ 18.5 และรักษารากฟัน ร้อยละ 10.0

ในด้านการมีส่วนร่วมช่วยในการดูแลสุขภาพของแม่ พบว่า ส่วนใหญ่จะกระตุ้นเตือนให้แปรงฟันอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 70.5 รองลงมาคือ จัดเตรียมอาหารจำพวกผัก ผลไม้ ให้รับประทาน ร้อยละ 67.6 ให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 64.4 พานักเรียนไปรับบริการทางทันตกรรม ร้อยละ 58.4 จัดหาอุปกรณ์ในการแปรงฟันให้ ร้อยละ 55.2 เป็นตัวแบบที่ดีในเรื่องการปฏิบัติ และดูแลทันตสุขภาพของตนเอง ร้อยละ 50.2 ตรวจฟันให้ ร้อยละ 42.0 แปรงฟันให้ ในช่วงอายุ ก่อน 7 ปี ร้อยละ 40.6 ให้กำลังใจ ชมเชย หรือให้รางวัลเมื่อแปรงฟันได้สะอาด ร้อยละ 28.8

4. ภาวะฟันผุ จากข้อมูลการตรวจฟันน้ำนมของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ฟันปกติ ร้อยละ 91.5 รองลงมาคือ มีฟันผุ ร้อยละ 8.5 มีฟันที่อุดแล้ว ร้อยละ 1.4

ในฟันแท้ พบว่า ส่วนใหญ่มีฟันผุ ร้อยละ 84.0 รองลงมาคือ มีฟันที่อุดแล้ว ร้อยละ 26.0 มีฟันปกติ ร้อยละ 13.2 มีฟันที่ถอนแล้ว ร้อยละ 6.4

ค่าเฉลี่ยฟันผุ อุด ถอน ของฟันน้ำนม พบว่า มีฟันผุ 0.15 ซึ่งต่อคน มีฟันที่อุดแล้ว 0.02 ซึ่งต่อคน และค่าเฉลี่ยฟันผุ อุด ถอน 0.17 ซึ่งต่อคน

ค่าเฉลี่ยฟันผุ อุด ถอน ของฟันแท้ พบว่า มีฟันผุ 2.80 ซึ่งต่อคน มีฟันที่อุดแล้ว 0.37 ซึ่งต่อคน มีฟันที่ถอนแล้ว 0.07 ซึ่งต่อคน และค่าเฉลี่ยฟันผุ อุด ถอน 3.24 ซึ่งต่อคน

จากข้อมูลฟันที่ต้องการการรักษาในฟันน้ำนม พบว่า นักเรียนต้องการอุดฟัน 1 ด้าน 0.05 ซึ่งต่อคน อุดฟัน 2 ด้านขึ้นไป 0.06 ซึ่งต่อคน และถอนฟัน 0.04 ซึ่งต่อคน

ฟันที่ต้องการการรักษาในฟันแท้ พบว่า นักเรียนต้องการเคลือบหลุมร่องฟัน 0.65 ซึ่งต่อคน การป้องกันฟันผุในระยะเริ่มแรก (PRR) 0.55 ซึ่งต่อคน อุดฟัน 1 ด้านขึ้นไป 1.32 ซึ่งต่อคน อุดฟัน 2 ด้านขึ้นไป 0.70 ซึ่งต่อคน รักษารากฟัน 0.03 ซึ่งต่อคน ถอนฟัน 0.20 ซึ่งต่อคน

5. ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะฟันผุ พบว่าเขตที่ตั้งโรงเรียน เพศ อาชีพของแม่ ระดับการศึกษาของแม่ การได้รับข้อมูลข่าวสารฟันผุจากครูที่โรงเรียน การได้รับข้อมูลข่าวสารฟันผุจากสื่อต่าง ๆ การแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ที่โรงเรียน และความถี่ในการบริโภคน้ำอัดลมมีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.05)

ที่ตั้งของโรงเรียน อาชีพของแม่ การได้รับข้อมูลข่าวสารฟันผุ และความถี่ในการบริโภค น้ำอัดลม มีผลร่วมกันต่อภาวะฟันผุในนักเรียน ซึ่งสามารถทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 87.2 โดยนักเรียนของโรงเรียนนอกเขตเทศบาลมีโอกาสฟันผุมากกว่านักเรียนของโรงเรียนในเขตเทศบาล 2.2 เท่า นักเรียนที่มีแม่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีโอกาสฟันผุมากกว่านักเรียนที่มีแม่รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ 2.1 เท่า นักเรียนที่ไม่รับข้อมูลข่าวสารจากครูมีโอกาสฟันผุมากกว่านักเรียนที่ได้รับ ข้อมูลข่าวสารจากครู 2.7 เท่า นักเรียนที่มีความถี่ในการบริโภคน้ำอัดลมมาก มีโอกาสฟันผุมากกว่า นักเรียนที่มีความถี่ในการบริโภคน้ำอัดลมน้อย 1.9 เท่า

อภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกับภาวะฟันผุ จากการศึกษาปัจจัย ส่วนบุคคลของนักเรียน พบว่า เขตที่ตั้งโรงเรียน เพศ อาชีพของแม่ และระดับการศึกษาของแม่ มีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$)

เขตที่ตั้งโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า นักเรียนของโรงเรียนนอกเขตเทศบาลมีภาวะฟันผุมากกว่านักเรียนของโรงเรียนในเขตเทศบาล ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ อานันตยา พลสักขวา (2549) ที่ศึกษาการเกิดโรคฟันผุในเด็กอายุ 3 ปี ในและนอกเขตเทศบาลไชยวาน อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า เด็กนอกเขตเทศบาลจะมี ฟันผุมากกว่า ส่วน Ling Zhu และคณะ (2003) ที่ศึกษาถึงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการดูแล สุขภาพช่องปากในกลุ่มเด็กชาวจีนอายุ 12 ปี และ 18 ปี เพื่อหาปัจจัยที่เป็นความเสี่ยงต่อฟันผุ พบว่า ในกลุ่มที่อยู่ในเขตเมืองจะมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีกว่ากลุ่มที่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งการที่มีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีนั้น ก็น่าจะส่งผลให้มีภาวะฟันผุน้อยกว่าด้วย

เพศ มีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า เพศหญิงมีภาวะ ฟันผุมากกว่าเพศชาย ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องการบริโภคอาหาร โดยเพศหญิงส่วนใหญ่จะ รับประทานอาหารที่น้อยกว่าอาจทำให้เกิดความหิวได้บ่อย สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูติมา วัชร กุล และเบญญา มุกตพันธุ์ (2551) ที่ศึกษาการบริโภคอาหารมื้อหลักและอาหารระหว่างมื้อของ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และเปรียบเทียบการบริโภค ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่า นักเรียนหญิงมีอัตราส่วนการรับประทานอาหารว่าง ระหว่างมื้อในช่วงเช้า อาหารว่างช่วงบ่าย และอาหารว่างหลังเลิกเรียนมากกว่านักเรียนชายอย่างมี นัยสำคัญ ซึ่งการที่รับประทานอาหารบ่อยจะทำให้ฟันมีโอกาสผุมากขึ้น

อาชีพและระดับการศึกษาของแม่ มีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า กลุ่มที่แม่รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และแม่ที่มีการศึกษาในระดับที่สูง (ปริญญาตรีและ

สูงกว่าปริญญาตรี) จะมีภาวะฟันผุที่น้อยกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรียา อรรถวานิช, ยุทธนา ปัญญาภาม และระวีวรรณ ปัญญาภาม (2551) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปกครองต่อสถานะโรคฟันผุเด็กอายุ 3 ปี กลุ่มหนึ่งในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ระดับรายได้ และอาชีพหลักของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยฟันผุถอนอุดของเด็กทั้งที่คิดเป็นซี่ต่อคนและด้านต่อคนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับแนวคิดที่ว่า การที่ผู้ปกครองมีการศึกษา มีความรู้ น่าจะมีการพฤติกรรมสุขภาพที่ดี และนำไปสู่การดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กที่ดีด้วย ส่วนปัจจัยด้านอาชีพนั้นอาจเนื่องจาก อาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นอาชีพที่ทำงานอย่างเป็นเวลาที่มีสม่ำเสมอและมีเวลาเหลือเฟือที่จะดูแลสุขภาพช่องปากเด็กได้ดีกว่าอาชีพอื่นที่ไม่เป็นเวลา เช่น ค้าขายหรือรับจ้าง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากสังคมกับภาวะฟันผุ การได้รับข้อมูลข่าวสารฟันผุจากครูที่โรงเรียน และจากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์ศิริ อัสวินใจเพชร (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทันตสุขภาพในนักกีฬาทางน้ำ สโมสรกีฬาทางน้ำ สระจุฬารัตน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทันตสุขภาพได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 2 ตัวแปร คือ การรับรู้โอกาสเสี่ยง ประโยชน์ และอุปสรรคของการเกิดภาวะฟันกร่อน และ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมในการดูแลทันตสุขภาพจากบุคคลในครอบครัว ส่วนการศึกษาของ ทวีชัย สายทอง (2551) ที่ศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันฟันผุของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยเสริม คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการป้องกัน โรคฟันผุของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุน คือ บุคคลในครอบครัวและครู และการศึกษาของ เปรมฤดี ศรีสังข์ (2550) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะป้องกัน โรคฟันผุและการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุของกลุ่มทดลองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันโรงเรียน กับภาวะฟันผุ การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการแปรงฟันจะช่วยกำจัดแผ่นคราบจุลินทรีย์ซึ่งเป็นแหล่งของเชื้อแบคทีเรียอันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดฟันผุได้ ยังมีการแปรงฟันบ่อยขึ้น ก็จะสามารถลดปัจจัยการเกิดฟันผุได้ สอดคล้องกับ

การศึกษาของ อัญชลี มะเหศวร (2551) ที่ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดฟันผุในนักเรียนประถมศึกษาพบว่า นักเรียนที่ไม่แปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวันจะมีฟันผุสูงกว่านักเรียนที่แปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน ส่วนการศึกษาของ Pine และคณะ (2000) ที่ศึกษาแบบ Randomized controlled trial โดยให้กลุ่มทดลองแปรงฟันในวันที่มาโรงเรียนวันละ 2 ครั้ง ภายใต้การดูแลของผู้ปกครองและครู เป็นเวลา 2 ปี พบว่า ฟันผุลดลงและภาวะฟันผุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมซึ่งแปรงฟันวันละ 1 ครั้ง หรือไม่ได้แปรงเลย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการบริโภคน้ำอัดลมกับภาวะฟันผุ ความถี่ในการบริโภคน้ำอัดลมมีความสัมพันธ์กับภาวะฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

น้ำอัดลม ประกอบด้วย กรดคาร์บอนิกและน้ำตาลที่มีความเข้มข้นสูง โดยกรดคาร์บอนิกมีฤทธิ์กัดกร่อนผิวฟัน ส่วนน้ำตาลนั้นเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดฟันผุได้ การบริโภคน้ำอัดลมบ่อย ก็จะทำให้ฟัน ได้สัมผัสกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดฟันผุได้มากขึ้น ผลจากการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชลี มะเหศวร (2551) ที่ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดฟันผุในนักเรียนประถมศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีการบริโภคอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตในปริมาณมากและความถี่บ่อยครั้ง จะเกิด โรคฟันผุได้มากกว่านักเรียนที่บริโภคในปริมาณต่ำและความถี่น้อยครั้ง นักเรียนประถมศึกษาที่มีความถี่ในการบริโภคอาหารว่างระหว่างมื้อบ่อยครั้งมีอัตราการเกิดฟันผุสูงกว่านักเรียนที่บริโภคอาหารว่างระหว่างมื้อน้อยครั้ง และการศึกษาของ สุณี วงศ์คงคาเทพ, ขนิษฐรัตน์รังสิมา และอังศณา ฤทธิอยู่ (2547) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดฟันผุของกลุ่มอายุ 2 ปี 6 เดือน เรียงจากปัจจัยที่มีน้ำหนักมากไปสู่น้อย คือ อนามัยช่องปาก ความถี่ในการบริโภคขนมต่อวัน และการดูแลฟันด้วยแปรงฟัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1. การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคฟันผุควรให้ผ่านครู เนื่องจากครูเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนและนักเรียนค่อนข้างที่จะเชื่อฟัง โดยที่การให้ข้อมูลข่าวสารนั้นควรที่จะมีการประยุกต์รูปแบบของสื่อที่ใช้ให้มีความแปลกใหม่และอยู่ในความสนใจของนักเรียน

1.2 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลทันตสุขภาพของนักเรียน เช่น จัดอบรมเพิ่มเติมความรู้ทางทันตสุขภาพ กิจกรรมเยี่ยมบ้าน เพื่อสร้างให้มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ดี เนื่องจากผู้ปกครองที่มีความรู้และพฤติกรรมสุขภาพที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนได้

1.3 พฤติกรรมที่มีผลต่อภาวะฟันผุ คือ การบริโภคน้ำอัดลมบ่อยครั้ง ซึ่งปัญหานี้ควรแก้ไขโดยการจัดอบรมให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น ส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ เช่น ผลไม้สด น้ำผลไม้ โดยอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น โรงเรียนควรมีนโยบายเกี่ยวกับการจำหน่ายอาหารที่ไม่มีประโยชน์ในโรงเรียน ครูและผู้ปกครองควรใส่ใจดูแลการบริโภคอาหารทั้งอาหารมื้อหลักและอาหารระหว่างมื้อของนักเรียน

1.4 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันที่โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น มีการกำหนดให้มีครูหรือแกนนำนักเรียนเป็นผู้ควบคุมในการแปรงฟัน มีการจัดหาอุปกรณ์แปรงสีฟัน ยาสีฟัน แก้วน้ำบ้วนปาก รวมถึงจัดให้มีสถานที่แปรงฟัน และมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทันตสุขภาพ เช่น การจัดนิทรรศการให้ความรู้ทางทันตสุขภาพ ชมรมแกนนำทันตสุขภาพ กิจกรรมการประกวดเด็กฟันดี เป็นต้น เพื่อสนับสนุนและสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักในการดูแลทันตสุขภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในลักษณะเชิงคุณภาพ ในด้านพฤติกรรมการบริโภคและพฤติกรรมการป้องกันฟันผุของนักเรียน เพื่อจะได้นำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมที่ถูกต้องและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียน ประเภทของสื่อที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนหรือมีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวเมื่อมีโรคฟันผุ

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงทดลองในรูปแบบ การวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบของการดูแลทันตสุขภาพในเด็กประถมศึกษา